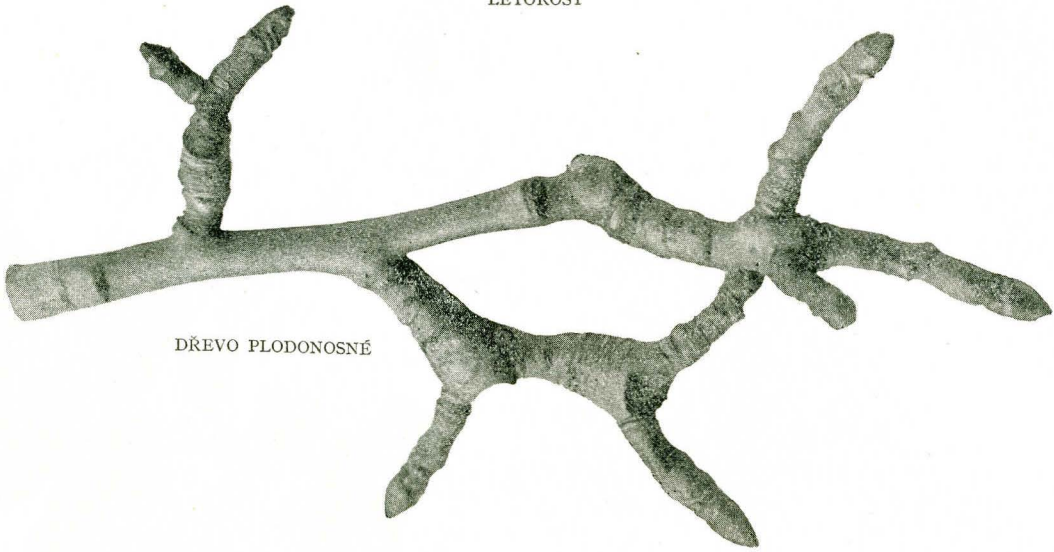




LETOROST



DŘEVO PLODONOSNÉ

DIELOVA MÁSLOVKA

Máme-li voliti nějakou dobrou zimní hrušku pro jakoukoliv zahradu, učiníme dobře, volíme-li Dielovu máslovku, či jak neprávem byla zvána v posledních letech „Poděbradskou“ máslovkou. Volba ta uspokojí jistě každého, neboť v málokterém druhu jest sloučeno tolik vzácných vlastností jako v tomto.

Domovem jejím jest Belgie, kdež mělo se dříve za to, že jest to z nespočetných semenáčů pomologa profesora Van Monse. On sám vyvrátil tuto domněnku a píše, že ji našel ředitel jeho školek p. Meuris kolem roku 1800 u poplužního dvora Trois Tours, též Dry Toreu (vlámsky) zvaného, ležícího blíž Vilvordu, místa mezi Bruselem a Mecheleu (Malines), co nešlechtěný, z jádra nahodile vyrostlý strom. Plody s toho stromu podrobeny pečlivému posouzení a po zjištění hodnoty a nabytých zkušenostech o dobrých vlastnostech matečního stromu nazvali ji na paměť německého pomologa a profesora A. Diela „Beurré Diel“. Profesor Augustin Diel popsal ji potom ve svém díle Deutschland's Kernobstsorten asi roku 1816 pod jménem Diel's Butterbirne. Ze školek Van Monsových se šířila rychle dále a již roku 1817 zapisuje ji děkan Rössler v Poděbradech do svého soupisu pod číslem 54 Diel's Butterbirne s poznámkou: „obdržel od Diela“.

Nesprávná jest tedy domněnka, že jest to druh vyrostlý původně v Poděbradech a nelze odůvodniti její pojmenování „Poděbradská Máslovka“.*) K tomu pojmenování přispěla asi ta okolnost, že byla nalezena nebo vypěstována v Poděbradech, nebo v blízkém okolí hruška, kterouž děkan Rössler nazval „Georg Podiebradský“ a měl pod číslem 4 ve svém soupise. Druh tento jest však daleko menší, jiného tvaru a uzrává mnohem dříve. V Poděbradech a okolí ostatně již vymizela a nalézá se ještě v zahradě Pomologického ústavu v Troji pod čís. 250.

*) Pro uvarování se veškerých omylů v nomenklatuře má se ponechati každému druhu jeho jméno původní aneb má-li se již naší mateřštině přizpůsobiti, má se státi tak, aby původní jméno nebylo příliš porušeno.

Děkana Rösslera můžeme považovati za prvního šířitele Dielovy máslovky a tu není divu, že zdomácněla v okolí poděbradském a odtud se šířila dál a dále, takže dnes není snad u nás místa, kde by se nenalezla.

Zprávy o ní jsme obdrželi z celé České nížiny, z obvodu opočenského, jičínského, českolipského, z poříčí Ohře a Berounky, z pánve plzeňské a budějovické, z obvodu táboorského, německobrodského, pelhřimovského, z Podkrkonoší, z Podještědí a i z Pošumaví; zevšad se chválí a doporučuje a jen několik málo zpravodajů se vyslovilo proti ní.

Sázeti se může a daří se s prospěchem všude tam, kde se může dařiti hruška s prospěchem; nesnáší půdy příliš suché, písčité a šterkovité, velice v ní krní a plody jsou příliš drobné; ze studené a mokré půdy pak bývají trpké a přihořklé chuti a pukají. Nejlépe jí svědčí jako každé jiné hrušce hluboká, živná hlínka, v té se vyvinují plody nádherně a jsou velmi chutné. Poloha má se voliti se zřetelem k velkým plodům chráněná před větry, třeba i výše položená, avšak teplá. Hodí se kamkoli, podél silnice, do polních a domácích sadů jako vysokokmen nebo polokmen právě tak dobře, jako krsek šlechtěný na kdouli ve tvaru jakémkoliv pro nejmenší zahrádku; zvláště palmety a věncoví přinášejí hojně krásných, velikých plodů. Podložka jest jí vhod jakákoliv a roste na kdouli tak dobře jako na plánce. Ve školce činí poněkud obtíže, roste sice bujně, ale křiví se tak, že jen s námahou lze rovné kmeny vypěstovati a jest lépe ji šlechtiti na vysokou pláňku nebo jiný druh. Přes to se vyvíjí koruna pěkně, úzce do výše a postranní větve se poněkud kloní, čímž nabývá strom tvaru tak rázovitého, že kdo ji jednou viděl, pozná ji ihned kdekoliv. Strom nezmrzá, jen při krutých mrazech se stává, že zmrzají mladé stromky ve školce. V čas květu jest však oproti jiným druhům choulostivější a v roce 1912 pomrzly květy většinou.

Plodnost krsku počíná velice brzo, vysokokmene o něco později, jest však potom velice hojná a stálá.

Letorosty vyvinuje dlouhé, silné, zakřivené, často až zkroucené, pod oky lehce prohýbané, zelenavě nahnědlé se stříbřitým svitem, sem tam jemně ochmýřené a dlouhými vyvstalými tečkami zcela nenápadně pokryté; konec bývá obyčejně silnější.

Silně vyvinutá oka jsou kuželovitá, stříbřitě šupinatá, odspodu letorostu velmi, dále ke konci méně odstálá, na patkách mírně vydutých, oblých a jen někdy středem žeberkatých. (Viz obraz.)

Rašící lístky jsou jasně zelené, a ze spod velmi jemně ochmýřené, později v plném vývoji stkvějí se tmnou zelení; jsou téměř ploché, odspodu letorostu 95—105 mm dlouhé, 70 mm široké, buď široce oválové a krátce zašpičatělé, nebo vejčité a ke špičce i řapíku protáhlé, jednotlivě také až okrouhlé; čím dále ke konci letorostu jsou menší a menší, s okrajem ostře pilovitým, na řapících 25—55 mm dlouhých s dlouhými uzounkými palisty; velkým listům palisty obyčejně chybějí; příplodní bývají užší a delší, jednotlivě okrouhlé, na stejně dlouhých řapících.

Z baňatých, šedě šupinatých pupat vykvétají krásné, veliké, červenými tyčinkami zdobené květy, mající v průměru asi 43 mm, složené z okrouhlých, navzájem se nedotýkajících plátků. (Viz obraz.)

Velikost plodu bývá velice nestejná a jest podmíněna půdou a tvarem stromu. Vysokokmenné a polokmenné stromy skýtají plody průměrně 80—90 mm vysoké, 70 až 80 mm široké, ve váze 200—250 g, s krsků jsou až 130 mm vysoké a 100 mm široké a 500—700 g těžké; na špalírech se podařilo vypěstovati plody až 1 kg těžké (Mrázek, Vrchlabí r. 1900).

V tvaru jeví se některé odchylky: některé jsou téměř vejčité, u stopky široké a jakoby uťaté, jiné bývají více baňaté, ke stopce protáhlé, buď s obou stran nebo alespoň po jedné lehce prohnuté, končice ke stopce užší špičkou; jinak jsou v bocích pravidelně kulaté a jen veliké plody bývají ploše zhrbolené.

Sevřený kalich, z rohovitých, úzkých, žlábkovitých, vztyčených, proti sobě skloněných a jak plod zbarvených ústů řídce složený vězí v nerovné, mělké jamce, na úzkém temeni.

Dřevnatá, silná, ke konci přilnutá stopka trčí z hluboké, podle tvaru buď široké, anebo úzké jamky a bývá přitlačena jednotlivě na stranu.

Tvrdá, hrubá, se stromu zcela zelená slupka se stává později jemnější, leskne se, žlutne a bývá až zlatě žlutá; zastíněná místa zůstávají mdlá, až i zeleně prokvétalá, sluncem ožehlá rdí se někdy oranžovou lehounkou červení; většina plodů zůstává však zcela žlutá a poseta hustě nápadnými, světle rzivými, od stopky hrubšími řídkce a dále ke kalichu jemnějšími tečkami, poblíže stopky a kalicha bývá jemně, jako bronzově porezavělá a sem tam postříknuta jemnou, drobnou i hrubší rzí; často se táhne po celé délce rovná nebo klikatá, úzká rzivá čára.

Celý plod voní sladce muškatelově.

Bílá dužnina jeví se zdánlivě zrnitou, jest však jemná, máslovitá anebo se zcela rozplývá, jest plna šťavy; chuť výborná, okořenělá a slabě libě navinule cukrnatá. Z nepříznivé polohy nebo půdy zůstává dužnina hrubší, často i řepovitá, špatné a i natrpklé chuti.

Drobnou zrčinou obklopený, úzce dutoosý jaderník chová ve větších pouzdrech pěkně vyvinutá hnědá jádra.

S česáním se má započítati první dny října, načež začátkem listopadu dospívá k potřebě. Zraje poněmhu až do konce prosince, ano i o něco déle, podle místnosti, v níž jest uložena.

Náleží vůbec k nejrozšířenějším a nejoblíbenějším stolním a obchodním hruškám; jest jí však dodnes přece jen velice málo, odbyly by se jí celé vagony, a měla by se tam, kde se daří s prospěchem, sázeti z vypočítavosti v největším množství.

V Pomologickém ústavě v Troji jest vedena pod čís. 128 „Poděbradská máslovka“, při čemž Bláhova poznámka: Strom roste z mládí dosti bujně, letorosty krátké, silné, odstávají od větví. Tvar pravé pyramidy až do stáří, kdežto větve se sklánějí pod tíží plodů. Plodnost v 5.—8. roce po vysazení. Žádá chráněné polohy, hluboké a výživné půdy. Nutno stříkati proti plísním. Zraje nestejně.

Dále jsme našli její popisy: Pixa „Klíč štěpařský“ čís. 46, Dielova Máslovka, „Česká Flora“ roč. 1901, str. 52, „Pom. Listy“ roč. 1892, „České zahradnické listy“ roč. 1900, str. 105, „Zahrada domácí a školní“ roč. VI., seš. 5, „Moravské ovoce“ č. 68. — V cizích: „Handbuch der Obstkunde“ čís. 70, Lucas, „Die wertvollsten Tafelbirnen“ čís. 71, „Deutsche Obstbauzeitung“ roč. 1906, str. 49, Gaucher, čís. 32, všude Diel's Butterbirne. „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 197, Thomas, str. 60, Beurré Diel.

Další známá synonyma: Beurré Incomparable, B. magnifique, B. Royal, B. des Trois Tours, B. de Gelle, B. du Roi, B. Oran, B. d'Yelle, B. Vert, B. Spence, Céleste, Dorothé, Dorothée Royale, Drijtoren, Dry-Toren, Dillen, Dillen d'hiver, Fourcroy, George de Podiebrad mylně!, Graciale d'Hiver, Gros Dillen, Grosse Dorothée, Grosse Dorothée royale, Guillaume de Nassin, Poire d'Horticulteur, Mabile, Sylvanghe, Vert d'Hiver, Riesen-Butter-Birne, Ustroner Pfund-Birne; mimo jiná ještě, která nelze odůvodniti.



ŘÍHA, Jan. České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.
DIELOVA MÁSLOVKA – *Diels Butterbirne*. — *Beurré Diel*.